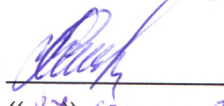

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

Ханлар МАХМУДОВ
«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2022-2023 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Земельне право» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Правознавство спеціальності 081 Право.

Мова викладання – державна.

Розробник:

Шведенко П., доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук.

Робоча навчальна програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва і права

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Право»

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова (О. Кальян)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	135
Кількість кредитів	4,5
Місце в індивідуальному навчальному плані ЗВО (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
Рік навчання (курс)	3
Семестр	6
Лекції (годин)	30
Практичні (семінарські) (годин)	16
Самостійна робота (годин)	89
в т.ч. Індивідуальні завдання (контрольна робота)	-
Вид підсумкового контролю	Екзамен

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Земельне право» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні дисциплін: «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Основи римського приватного права», «Цивільне право України», «Адміністративне право України», «Трудове право».

3. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Земельне право»: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності земельно-правових категорій; змісту земельно-правових інститутів; навчитися розуміти зміст норм земельного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ; набути досвіду науково-дослідницької роботи у галузі земельного права.

Основні завдання навчальної дисципліни «Земельне право»: формування у майбутніх фахівців: знань про предмет, метод і систему земельного права, його принципи, джерела, об'єкти та суб'єкти, правові основи управління використанням, відтворенням та охороною земель, земельні права та обов'язки громадян, загальні засади щодо права власності та користування землею, набуття та реалізацію прав на землю, правове забезпечення вимог екологічної безпеки, земельні спори, відповідальність за порушення земельного законодавства, особливості правового регулювання економічного механізму раціонального використання та охорони різних категорій земель.

Компетентності:

загальні:

- ЗК1: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК2: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК6: Навички використання інформаційних комунікаційних технологій;
- ЗК15: Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові:

- ФК7: Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне

право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;

- ФК11: Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- ФК12: Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
- ФК13: Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності;
- ФК17: Здатність до застосування правових норм щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки;
- ФК18: Здатність до аналізу правових явищ та застосування відповідних правових норм для вирішення питань у сфері земельного права.

Програмні результати навчання:

- ПРН15: Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;
- ПРН20: Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;
- ПРН23: Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях;
- ПРН24: Застосувати правові норми щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки;
- ПРН25: Аналізувати правові явища та застосовувати відповідні правові норми для вирішення питань у сфері земельного права

4.Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Земельне право в правовій системі України. Джерела земельного права України.

Поняття і предмет земельного права. Зміст і види земельних правовідносин. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин. Виникнення, зміст та припинення земельних правовідносин. Правовий механізм реалізації земельно-правових норм. Методи земельного права. Принципи земельного права. Система та структура земельного права. Функції земельного права. Співвідношення та взаємодія земельного права з суміжними галузями правової системи України. Розвиток науки земельного права. Правове забезпечення земельної реформи.

Поняття та особливості джерел земельного права. Класифікація джерел земельного права. Конституція України, закони, підзаконні нормативно-правові акти як джерела земельного права. Юридична природа локальних нормативних актів місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування Судові рішення в системі джерел земельного права. Міжнародно-правові акти як джерела земельного права. Судові прецеденти та правові звичаї в земельному праві України.

Тема 2. Поняття та особливості земельних правовідносин. Державне управління в галузі використання та охорони земель.

Поняття та особливості земельних правовідносин. Структура земельних правовідносин. Класифікація земельних правовідносин.

Загальна характеристика управління у галузі земельних відносин. Система і повноваження органів управління у галузі земельних відносин. Поняття функцій управління у галузі земельних відносин та їх система. Планування використання земель. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень. Розподіл та перерозподіл земель. Моніторинг земель. Контроль за використанням, відтворенням та охороною

земель. Землеустрій. Ведення державного земельного кадастру. Ведення державної реєстрації земельних прав. Вирішення земельних спорів.

Тема 3. Поняття прав на землю. Право власності на землю.

Конституційні основи та особливості права власності на землю. Об'єктний склад права власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Форми права власності на землю. Підстави та порядок набуття права власності на землю. Зміст права власності на землю. Підстави та порядок припинення прав на землю. Правове регулювання обігу земельних ділянок. Охорона права власності на землю.

Тема 4. Право землекористування: поняття, сутність.

Право на загальне користування землею. Право на постійне користування землею. Право на оренду землі та особливості концесійного землекористування. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай). Підстави та порядок набуття та припинення права на користування землею. Обмеження прав на землю. Право добросусідства.

Тема 5. Форми та способи захисту прав на землю. Правова охорона земель.

Поняття та особливості юридичних гарантій прав на землю. Види юридичних гарантій прав на землю. Поняття захисту земельних прав. Форми захисту прав на землю. Способи захисту земельних прав, їх реалізація. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: підстави та порядок. Вирішення земельних спорів: поняття, класифікація та особливості. Система органів, що вирішують земельні спори.

Поняття, зміст, мета та першочергові завдання правової охорони земель. Особливості правової охорони земель. Правові форми охорони земель. Об'єкти та суб'єкти правової охорони земель. Правова охорона ґрунтів. Правові форми охорони земель від забруднення і засмічення.

Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.

Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Правове забезпечення пріоритетності земель сільськогосподарського призначення. Суб'єкти права сільськогосподарського землекористування та загальна характеристика їх правового статусу. Фермерське землекористування. Землекористування сільськогосподарських кооперативів. Інші суб'єкти сільськогосподарського землевикористання. Відшкодування шкоди та втрат сільськогосподарського виробництва.

Тема 7. Правовий режим земель у межах населених пунктів та земель, що особливо охороняються.

Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів. Поняття і склад земель житлової та громадської забудови. Особливості використання земель загального користування в населених пунктах. Порядок використання земель у межах населених пунктів для різних видів забудови та інших потреб. Використання земель громадянами у межах населених пунктів. Особливості права власності на землю та права землекористування у межах населених пунктів.

Землі, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Поняття, склад та види використання земель природно-заповідного призначення. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання. Землі оздоровчого призначення та їх використання. Визначення, склад та використання земель рекреаційного призначення. Склад та використання земель історико-культурного призначення.

Тема 8. Правовий режим землі: а) лісгосподарського призначення; б) водного фонду; в) промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інш. призначення.

Визначення, склад та загальна характеристика земель лісогосподарського призначення. Правові форми охорони земель лісогосподарського призначення.

Правові форми використання земель водного фонду. Обмеження права користування землями водного фонду.

Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення: їх склад і форми використання. Особливості управління землями промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Денна форма		
		у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Земельне право в правовій системі України. Джерела земельного права України.	16	2	2	12
Тема 2. Поняття та особливості земельних правовідносин. Державне управління в галузі використання та охорони земель.	17	4	2	11
Тема 3. Поняття прав на землю. Право власності на землю.	17	4	2	11
Тема 4. Право землекористування: поняття, сутність.	17	4	2	11
Тема 5. Форми та способи захисту прав на землю. Правова охорона земель.	17	4	2	11
Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.	17	4	2	11
Тема 7. Правовий режим земель у межах населених пунктів та земель, що особливо охороняються.	17	4	2	11
Тема 8. Правовий режим землі: а) лісогосподарського призначення; б) водного фонду; в) промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інш. призначення.	17	4	2	11
Екзамен	27			
Усього годин	135	30	16	89

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Земельне право в правовій системі України. Джерела земельного права України.	2
Тема 2. Поняття та особливості земельних правовідносин. Державне управління в галузі використання та охорони земель.	2
Тема 3. Поняття прав на землю. Право власності на землю.	2
Тема 4. Право землекористування: поняття, сутність.	2
Тема 5. Форми та способи захисту прав на землю. Правова охорона земель.	2
Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.	2
Тема 7. Правовий режим земель у межах населених пунктів та земель, що особливо охороняються.	2
Тема 8. Правовий режим землі: а) лісогосподарського призначення; б) водного фонду; в) промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інш. призначення.	2
РАЗОМ	16

7. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Земельне право в правовій системі України. Джерела земельного права України.	12
Тема 2. Поняття та особливості земельних правовідносин. Державне управління в галузі використання та охорони земель.	11
Тема 3. Поняття прав на землю. Право власності на землю.	11
Тема 4. Право землекористування: поняття, сутність.	11
Тема 5. Форми та способи захисту прав на землю. Правова охорона земель.	11
Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.	11
Тема 7. Правовий режим земель у межах населених пунктів та земель, що особливо охороняються.	11
Тема 8. Правовий режим землі: а) лісгосподарського призначення; б) водного фонду; в) промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інш. призначення.	11
РАЗОМ	89

8. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24 ПРН 25	<ul style="list-style-type: none"> - словесні методи: лекція, бесіда, інструктаж; - наочні методи: демонстрування; - практичні методи: вправи, практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою, нормативними актами; - за логікою (індуктивний, дедуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація); - методи самостійної роботи вдома: усні та письмові домашні завдання, завдання самостійної роботи; робота під керівництвом викладача; - інтерактивні методи: кейс-метод, дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій 	Опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, екзамен

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 15	20	20	12
ПРН 20	20	20	12
ПРН 23	20	20	12
ПРН 24	20	20	12
ПРН 25	20	20	12
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

9. Форми оцінювання результатів навчання

ПРН	Опитування		Виконання С/Р		Виконання практичних завдань (задачі)		Екзамен	
	MIN	MAX	MIN	MAX	MIN	MAX	MIN	MAX
ПРН 15	3,36	5,6	3,36	5,6	2,88	4,8	2,4	4
ПРН 20	3,36	5,6	3,36	5,6	2,88	4,8	2,4	4
ПРН 23	3,36	5,6	3,36	5,6	2,88	4,8	2,4	4
ПРН 24	3,36	5,6	3,36	5,6	2,88	4,8	2,4	4
ПРН 25	3,36	5,6	3,36	5,6	2,88	4,8	2,4	4

Опитування, виконання самостійної роботи, виконання практичних завдань (задач), екзамен.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання денної форми навчання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали		
			Опитування	С/Р	Практичні завдання
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24 ПРН 25	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях. Застосувати правові норми щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки. Аналізувати правові явища та застосовувати відповідні правові норми для вирішення питань у сфері земельного права	на високому рівні	3-3,5	3-3,5	3-3,5
		на середньому рівні	2-3	2-3	2-3
		на достатньому рівні	1-2	1-2	1-2
		на низькому рівні	0-1	0-1	0-1

Шкала та критерії оцінювання екзамену

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали		
			Перше питання білету	Друге питання білету	Третє питання білету
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24 ПРН 25	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях. Застосувати правові норми щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки. Аналізувати правові явища та застосовувати відповідні правові норми для вирішення питань у сфері земельного права	на високому рівні	4,5-6	5,25-7	5,25-7
		на середньому рівні	3-4,5	3,5-5.25	3,5-5.25
		на достатньому рівні	1,5-3	1,75-3,5	1,75-3,5
		на низькому рівні	0-1,5	0-1,75	0-1,75

10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

№ теми	Опитування	Виконання завдань С/Р	Виконання практичних завдань (задачі)	Разом
Тема 1	3,5	3,5	-	7
Тема 2	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 3	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 4	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 5	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 6	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 7	3,5	3,5	3,5	10,5
Тема 8	3,5	3,5	3,5	10,5
Всього по темам	28	28	24	80
Екзамен				20
РАЗОМ				100

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Земельне право. Посібник для підготовки до іспиту. М.В. Шульга, В.І. Гордєєв, Д.В. Санніков та ін. Харків: Право, 2019. 278 с.
2. Земельно-правовий процес : підруч. для вузів, Р. П. Возняк, М. Г. Ступень, Г. Д. Гуцуляк. Л. : Новий Світ-2000, 2011. 327 с.
3. Земельне право : підручник НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. М. В. Шульги. Х. : Право, 2018. 520 с.
4. Правове регулювання земельних відносин в Україні : зб. норм.-прав. актів і суд.-прокурор. практики. за заг. ред. М. І. Гаврилюка. К. : Прав. єдність : Алерта, 2013. 1312 с.

Допоміжні:

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України. Актуальні проблеми практичної теорії. К.: «Знання», 2005. 445 с.
2. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності / за ред. В.І.Семчика. К.: Наукова думка, 1998. 240 с.
3. Аграрне право. Підручник. Видання 2-ге, змінене (Ювілейна серія "НЮУ 215 років"). За редакцією А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.
4. Аграрное право: Учебник / С.А.Боголюбов, М.М. Бринчук, Н.О. Ведышева и др.; отв.ред. М.И. Палладина, Н.Г. Жаворонкова. М.: Проспект, 2011. 432с.
5. Гафурова О.В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів. Монографія. К.: МАУП, 2006. 200 с.
6. Земельні спори: проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції Д. Василяка. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 54–61.
7. Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні /кол. авторів; за ред. В.І. Семчика. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 264с.
8. Осташева В.О., Шведенко П.Ю. Проблемні питання відчуження земель сільськогосподарського призначення. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році* (м. Полтава, 16-17 травня 2019 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2019. С. 34-36.
9. Правові основи майнових і земельних відносин. Навчальний посібник / за ред. В.М. Єрмоленка. К: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. 384 с.
10. Шведенко П.Ю. Поняття правопорушень, що виникають у сфері кредитування сільськогосподарських товаровиробників, їх ознаки, умови та причини виникнення. (Ч.1) *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. 2013, 182 (2) С. 234-244.
11. Шведенко П.Ю. Поняття правопорушень, що виникають у сфері кредитування сільськогосподарських товаровиробників, їх ознаки, умови та причини виникнення. (Ч.2) *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. К., 2014. Вип. 197, ч. 2. С. 50–58.
12. Шведенко П.Ю. Історичні аспекти становлення банківського кредитування. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право, 2014. 183 (2) С. 204-214.
13. Шведенко П.Ю. Відповідальність за порушення кредитних зобов'язань в аграрному секторі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Право. 2014. Вип. 197(2). С. 105-112.
14. Шведенко П.Ю. Кредитування аграрних товаровиробників—важливий засіб забезпечення продовольчої безпеки України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право, 2015. 183 (2) С. 204-214.
15. Шведенко П.Ю. Анализ структуры аграрно-кредитных правоотношений. *Leges et viae*, 2014. p. 216-219.
16. Шведенко П.Ю., Кальян О.С. Окремі питання застосування позовної давності, як інструменту захисту прав господарюючих суб'єктів при розгляді справ про визнання незаконними та скасування наказів щодо надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва: колективна монографія. За ред. О. В. Калашник, Х. З. Махмудова, І. О. Яснолоб. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. С. 91-98.
17. Oleg Gorb, Iona Yasnolob, Tetyana Chayka, Oleksii Zoria, Tetyana Dugar, Pavel Shvedenko, Oleksandr Kalian, Yevheniia Lypii, Nataliia Protsiuk (2020). Ecological-

agrochemical land evaluation and classification under organic farming. *Journal of Environmental Management and Tourism*, (Volume XI, Fall), 6(46): 1588 - 1595. DOI:10.14505/jemt.v11.6(46).29.

18. Pavel Shvedenko. Comparative and legal analysis of foreign experience of credit and state support of agricultural producers. *Management of 21st century: globalization challenges. Collective Scientific Monograph*. Prague 1, Czech Republic, 2018. p. 463-468.

19. Yasnolob, I.O., Chayka, T.O., Gorb, O.O., Galych, O.A., Kalashnyk, O.V., Konchakovskiy, Ye.O., Moroz, S.E., Shvedenko, P.Yu. (2019). Using resource and energy-saving technologies in agricultural production as a direction of raising energy efficiency of rural territories. *Ukrainian Journal of Ecology*, 9(1), 244-250.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.minjust.gov.ua>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

4. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/teratura/41>

5. Державна судова адміністрація: Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>